

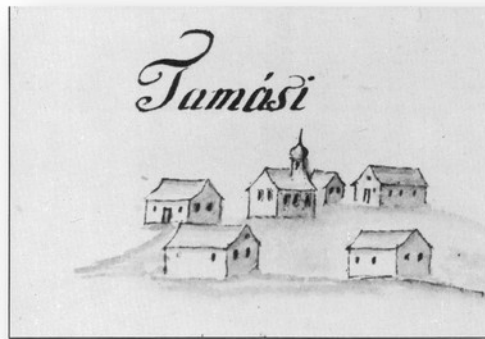

Bakonytamási

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés, polgármesteri köszöntő	2
2. Bakonytamási bemutatása és története	5
3. Örökségünk	
4. Eltérő karakterű településrészek	28
Történeti településmag	3
Telepes beépítés (keleti oldal)	3
Telepes beépítés (nyugati oldal)	3
Hathalompuszta – majorsági beépítés	36
Külterületek	
5. Építészeti útmutató	
Épületmagasság	
Tetőhajlásszög, tetőforma	3
Bővítés lehetőségei	
A telepítés módja	
A színek használata	
Kerítések, térfalak	
Kapuk	
Erkélyek, tornácok	
Ajtók, ablakok	
Homlokzatképzés	
Részletek	
6. Mai példák	
7. Utcák, terek, parkok	
8. Hirdetések, reklámtáblák	4
9. Impresszum	

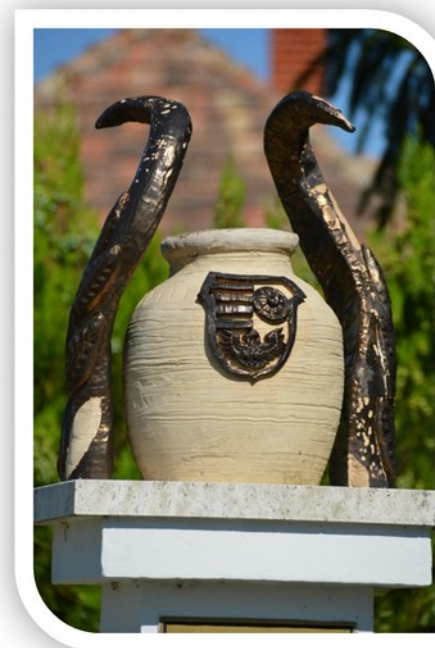
BEVEZETÉS

Tisztelt Olvasó!

Ön Bakonytamási Község Településképi Arculati Kézikönyvét tartja kezében. Arculati Kézikönyv elkészítésével a településképi rendelet megalkotásával településképi védelmének érdekében a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény, a Településképi Arculati Kézikönyv és a településképi rendelet tartalmát a 314/2012.(XI.8) kormányrendelet határozza meg.

A Településképi Arculati Kézikönyv olyan szemléletformáló dokumentum, amelyben a településképi követelmények megalapozása érdekében meg kell határozni a településképi meghatározó településképi jellemzőket, a településképi szempontból egymástól jól elkülöníthető településrészeket, azok arcuati jellemzőit és értékeit, továbbá tartalma kiterjed a település minőségformálására vonatkozó javaslatokra és a településképi fejlesztési eszközök építészeti elemekre is. A kézikönyv a település teljes közigazgatási területére szól.

A Településképi Arculati Kézikönyv nem kizárólag szakembereknek készült, elsősorban a lakosság és a döntéshozók tájékoztatását segítő, szemléletformálóléletformáló kiadvány, nem pedig egy jogszabály jellegű dokumentum. A kézikönyv a települések termécek természeti és épített környezete által meghatározott – településképi jellemzők bemutatásának és minőségformálásának eszköze.

Községünk Településképi Arculati Kézikönyvének készítői jó érzékekkel jó érzéssel tárták fel és mutatták be községünk talán még számunkra, itt élők számára is rejtett értékeit. Számomra nagy öröm, és büszkeséggel tölt el, hogy a kézikönyvben többször is elismeréssel szólnak ennek a kis falunak a múltból megmaradt értékeiről és azok védelméről.

Az embert körülvevő környezet hatással van magára az emberre is. Mindenki jobban érzi magát, ha azt látja, hogy településén tisztaság, rend van. A környezet minőségéért mi lakók is felelősek vagyunk. Az, hogy milyen házat, kerítést építünk, hogyan alakítjuk, gondozzuk kertünket, vagy éppen milyen színűre festjük házunkat, rajtunk múlik, ezeken keresztül alakítjuk lakóhelyünket.

Fontos számunkra, hogy megőrizzük értékeinket, de emellett a jövő alakítására is nyitottnak kell lennünk. Bízunk benne, hogy természeti környezetünk, békés, nyugodt, egészséges, emberbarát településünk vonzó lehet a jövőben is.

Németh Károly
polgármester

BAKONYTAMÁSI BEMUTATÁSA, TÖRTÉNETE

Bakonytamási a Bakonyja északkelet-délnyuga húzódó, 150-200 méter magas dombjain tele Veszprémmegye északkeleti szélén a Sokoróalj és a Kisalföld határánál a kistérség központ Pápától 25, a megyeszékhely Veszprémtől 37, a régióközpont Győrtől 37, a világörökség részeként nyilvántartott Pannónhalmától 20 km-re található. Jelenleg mint 1000 fő lakja.

Bakonytamási ma egy kicsi, 12 utcás halmaz mára már eltűnt szomszéd falu, Gerencsér emléke a kis szoborkompozíció, ami a Gic felől érkezőket fogadja. A magasságra helyezett kis edény a letűnt kornak, 1000 éves kis Árpád-kori fazekas-falunak állít emléket. A település külterületén egy emlékkereszt is megemlékezik egykori célból, a mostani falutól délkeleti irányban Szent László utca folytatásában.

Gerencsér egyike annak a kilenc településnek, melyek Szent István a veszprémi völgyapáca kolostorát adományozta; az ún. „veszprémi völgyi alapító”. Bakonytamásihoz tartozik Hatalompuszt is. Ez egy mezőgazdasággal foglalkozó cég telephelye, néhány család él itt. Hatalompuszt is valamikor unokahúga férjének a magánbirtoka volt.

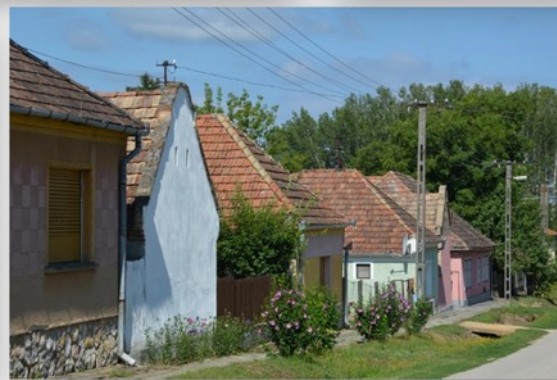
A település első okleveles említése 1262-ből származik, amikor Tamás, akinek a neve hivatalosan 1139-ből ismert, egyúttal a Borna-dor halmáskodott 11524-ben, a plébános említi.

1556-1564 között néptelenedik el először. A század folyamán még többször elpusztul, a XVII. században jelentéktelen településsé fejlődik vissza. Főnemes családok birtokaként ismerjük: Széchy, Garai, Thurzó, a 17. században Esterházy, majd Batthyány, 1848 után Habsburg tulajdon.

Az első katonai felmérésen már azonosítható a település jelenlegi magjának, a Kossuth, Széchenyi és Rákóczi utcáknak a vonalai, továbbá láthatók házak a szomszédos utcákban is. A 2. katonai felmérésen már látható a temető is, kereszttel jelölve a mai helyén. Templomának evangélikus használatára már 1771-ből van adat, később többször is átépül. A II. világháborúban megsérült templomtornyot 1947-ben helyreállítják.

A mostani utcahálózat a XIX. század folyamán alakul ki, akkor a Batthyány és Erzsébet utcák beépítése csak egy oldalon valósult meg, ahogy ez az alábbi térképi ábrázoláson is látható.

1941-ekig alakult Szent László utca, és a Petőfi, Jókai utcák a vasútvonal Szembenéző házsorok látszanak a Tatay utcában. Hiányzik ugyan a Dózsa utca.

A falu az 1950-es évekre éri el mai méreteit.

Bakonytamási településszerkezetében jól elválik egymástól a régi, településmag, és az újonnan, a XX. század folyamán épült "telep kanyargósak, utóbbiak nyílegyeneseek, és a falu peremén található kronológiai rendben haladva a Tatay és Szent László utcák kezdtek ber századelején, mégpedig Tatay családértékesített földbirtokán 1911-től a pannonhalmi apátság eladta a határban birtokolt földjeit, ezáltal meg a falu nyugati irányú terjeszkedésére, a Petőfi és Jókai utcák kiép településmagban ritkábban, a telepeken gyakrabban építkeztek "amerikás" pénzből.

A Jókai utca ("Bundavár") Petőfi vel párhuzamos szakaszának első épületei az 1925-ben megalapított Falusi Kislakásépítésszövetkezet az Országos Nép- és Családvédelmi Alap 1941-1943 közötti építési programjának títus tervei alapján készültek. Az utcanyitás utolsó fázisába tartozik a Honvéd utca ("Zsivánteleg") és a Dózsa utca. Ezek a második világháború után az evangélikus egyháztól elvett földön (Pap-tag) létesültek. (Forrás: Németh Tibor: Domszeri Minden Gyűjtemény/Gyűjtemény/Néprajz/Építészet menüpontja; <http://dmgy.webnode.hu/epiteszet/>)

A település a Sokoró-Pannontá Natúrpar k része. Fekvéséből adódóan jó kiindulópont autós, kerékpáros túrák szervezéséhez, de csendes jellege, a településszerkezet teresedésekben, zöldfelületi elemekben gazdag mivolta önmagában is értékes turisztikailag.

A környékbeli települések jó kiránduló-célpontok lehetnek (Felsőörs (21 km), Csesznek (22 km), Bakonybél (29 km), Zirc (32 km), Pannonhalma (42 km), Pápa (25 km), Győr (37 km), Kisbér (25 km), Cuha-, Gerence-völgy), de a közvetlen környezet is szemet gyönyörködtető. A 163-185 m tengerszint feletti magasságban fekvő több utcás település a Bakonyalja DK-ÉNY-i irányú, hosszan elnyúló homok-, illetve kavics hátai között helyezkedik el. A település falusias jellegű, a faluképet a szépen karbantartott porták, épületek részben a község területén lévő erdők, patakok (Bornát-ér, Sósrét-ér) határozzák meg. A településen műemléki épület nem található.

Turisztikai vonzerő lehet a Hathalom területén található Jókay család kriptája is. Bakonytamásiban született Tatay Sándor, aki itt van eltemetve, születési helyét az újonnan épült parókián emléktábla jelzi.

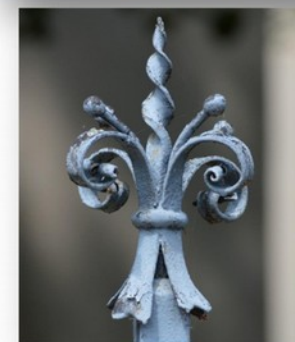

A településen új épületlétesítésre jelenleg nincs igény a lakosság lélekszáma csökkenő tendenciát mutat. Nagyjából 30 épület vár gazdára, ezek jelenleg üresen állnak.

Bakonytamásiban az utóbbi években a kis létszám miatt nem engedélyezték az iskola működését, így a gyerekeket a helyi települések intézményei látogatják. Óvodáskorú kisgyermek közül 12-en járnak a falu ovijába, a többiek inkább együtt.

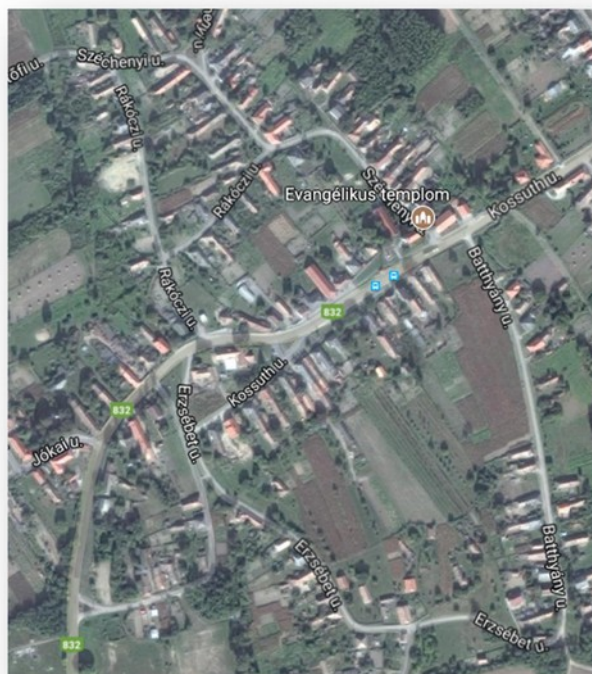
Infrastruktúra szempontjából a település alapvetően megvan, az utcái szépen aszfaltozottak és a szennyvízcsatorna rendszer kivételével minden szolgáltatás (vezetékes víz, gáz, áramellátás) elérhető. A lakosság számára.

Immer már hagyományá nőtt ki magát a Tamási nevű városi nevű települések találkozója, amit Bakonytamási kezdeményezett 2003-ban, azóta évente valamelyik Tamásiban egész napos rendezvényen találkoztak a települések üldöttei, a cél az összefogás, egymás megismerése, hagyományok és kapcsolatok ápolása – a név összeköti ezeket a falvakat (Erdélyből, Felvidékről, hazánkból) és az egyetlen várost, a Tolna megyei Tamásit. A kezdeményezés körbeért, minden Tamásiban járt, de jelenleg sajnos szünetel.

Bakonytamási egyik legjelentősebb értéke a település szerkezetében rejlik: máig őrzés jellegét, és fennmaradt katonafelmérésről is megismert utcaszerkezete a középső részen található Árpád, Erzsébet, Rákóczi és Széchenyi utcák, köztük az átmenő Kossuth Lajos utca.

Az utcák jellemzőerkétoldala beépítésűek, akár akadnak egyoldalas utcák, utcaszakaszok. A Batthyány és Erzsébet utca kanyarában feltárhozható településkapu (a „transzformátortá”) természet formálta.

A házak szinte mind utcára merőleges nyeregtetős, hosszú házak. A településen előforduló lakóház típusok közül legrégebbi (és ezáltal a legnagyobb régiség értékkel bíró) házak a „parasztbarokk” oromzatos épületek.

ÖRÖKSÉGÜNK

Hagyományos népi lakóháznak tekinthetők azok az épületek, melyek utcai homlokzata oromfalas, de nem íves, mint a fentebbi „parasztbarokk” házaké, tetőszerkezete az utcára merőleges gerincű, oldalhomlokzata tornácos, azaz gádoros kialakítású. A Tatay utca 4. szám alatti épület homlokzata emellett gazdagon díszített, ablakai szépen profilozott kialakításúak. Ezek a házak jellemzően századfordulónak tekinthetők.

Az egykori gazda-portákon helyenként megmaradt a gazdasági épület, amely lehetett magtár, kamra, ezzel egybeépült nyárikonyha is, a széles telek házzal ellentétes oldalhatárára építve – ez a jellegzetesség megőrzendő értéke a településnek.

A hosszú tornácos házak jelen oldalon bemutatott oromfalas változatai értékes részleteik miatt meghatározóak a település képi szempontjából.

Ez a porta típus változó méreteivel helyenként ma már csak a melléképület (nyárikonyha) funkciójátölti be, de azok mind szépen karbantartottak, arányú kis épületek, gyakran a kerítéssel egybeépülve.

E hosszú tornácos épületek egyik meghatározó emléke a Rákóczi u. 1. sz. alatti épület, mely még romjaiban is mutatja egykori értékeit. Oromfalán monogramos 1901-es dátum jelzi építési idejét.

A valahamelle álló parasztbarokk tornácos ház immáron csak fotón mutatható meg.

E házak jellemzően sima vakolattal és fehér, törtfehér vagy egyéb világos paszellszínű omlokzattal rendelkeznek. Felújítások során előfordulnak élénkebben színezett változatban is.

Egy másik csoport, amikor a tornácos, utcára merőleges gerincű hosszú ház kontyolt tétőt kap, és a konty alatt a homlokzat füles kialakítású. Ebből van a legtöbb a településen. Néhány már kicsit átépült, de a karakterjegyeket szépen őrzik még.

A háztípusra jellemző, hogy eredetileg az utca felé tekintő ablak vagy ablakpár formai kialakítása a nyújtottabb, álló téglalapformát követte. Előfordul azonban, hogy az átépítés, felújítás során az eredetileg téglalap alakú ablak négyzetesebb formát kapott, sokszor a háromosztású „tüzépes” ablakra cseréltek, újabb példák viszont a négyosztású, háromszögű, hosszirányú ablakszemek kerülnek a homlokzatokra.

A házak mindegyikére jellemző, hogy a lábazati zóna vakolt vagy kőanyagú, és sötétebb színnel színezett, mint maga a homlokzati fal. A téglány formájú ablakok keretezése jellemzően vakolatból készült, az egyszerű szalagkerettől a díszesebb, tagozott keretig többféle motívum alakult ki.

Ennek a típusnak szintén sok példája akad a településen a fül nélküli változatra is.

Ahogy képeken is látszik, a házak jellemzően tornácossal kialakításúak, készbe vagy egészbe nyitott méga tornác. Helyenként a bejárat is körbeépült, így az alaprajz a hosszú házból T alakúvá vált, amely kis toldalék épületrész is kontyolt fedést kapott, illeszkedve az utcánéző tömeghez. Ezek a házak még nagyon kellemes arányúak, kisebb-nagyobb méretben is megtalálhatóak a településen.

A házak homlokzatai főként világos, nyílászorukészítés minden esetben készült.

A házak homlokzatán ebben a típusban mindig kettő, vagy annál több ablak jelenik meg az utca felé. Ezek az ablakok szinte minden esetben vakolatból készült keretézéssel vannak díszítve. Hajlított házaknak hívjuk őket, mivel az alaprajzuk jellemzően L alakú.

A házak bővítése minden csoport esetén az oldalhatáron álló épület mögött, a telek vége felé történik.

Újabb, szintén jelentős csoportja ezeknek a tornácos házaknak, amikor az utcafronton nem csak egy szoba van, hanem kettő vagy több.

Ebből szintén létezik sok füles és fül nélküli kontyolt tetős ház is a településen. Ezek a fotókon a füles homlokzatos házakat láthatjuk. Némelyik tetőszerkezetén még követhető a lépcsőzetes kialakítás, de van, ahol a tetőgerinc nem törik meg. Ezek a tetők a fiatalabbak.

A régebbi épületeken inkább cserépfedés a jellemző, ahol többször történt átalakítás, ott már megjelenik a palafedés is (ez a kevesebb).

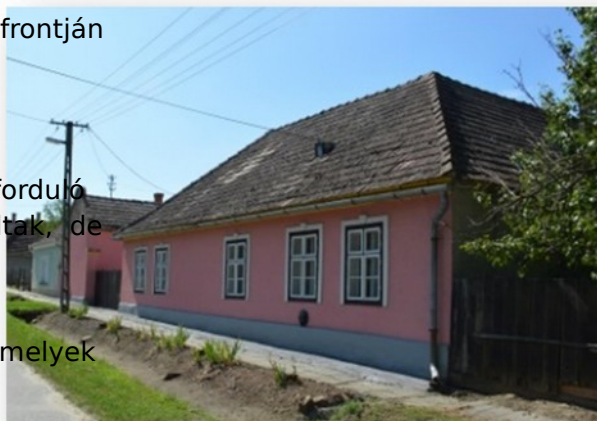
lepülésen.
zetér
meg.

énhetett

Ezeknek a hajlított házaknak az utcafrontján legalábbkét szoba kap helyet, és annak ablakai is az utcára néznek.

Az utcával párhuzamos gerincű tető szerkezetek e házak esetében a beforduló épülettömeg felett jellemzően kontyoltak, de előfordul oromfalas változat is.

A szélestelkek házzal szemközt oldalán láthatunk nyárikonyha épületeket is, melyek utcára merőleges gerincű, kis oromfalas épületek.

Ezek az épületeken különböző mértékben vakolatdíszek jelennek meg. Ezeket alapvetően az egyszerű formavilág és a sablonok használata jellemzi.

A Petőfi utca 10. számú ház (jobbra lent) homlokzata kifejezetten értékes, megővendő, őrzi a századfordulós, eklektikus díszítést.

Az épületek bár szélestelkeken állnak, az összes bakonytámaszával együtt a telek vége felé terjeszkedtek, ha arra szükség volt.

Szerencsére nem jellemző a falura, hogy a történeti értékinthető háztömeget egy későbbi felújításkor a telek utcai frontján, szélén bővítették volna, ezzel az eredeti utcakép harmóniáját rontva.

Az épített örökség ezen a kis területen igen gazdag. Az eddig (a teljesség nélkül) bemutatott házak mellett van olyan lakóház, ami nem sorolható csoportok egyikébe sem.

Az egyik egy nagyobb lakóépület manzárdtetővel, a másik egy falusi villa jellegű ház, szintén manzárdtetővel. Előbbi a Petőfi utca 42., utóbbi a Petőfi utca 24. szám alatt található.

Szép számban fordulnak elő a fenti homlokzatjellemzőkkel bíró csoportokbasorolható melléképületek, de nagyon sok az épített, díszített kút, füstölő, góré is.

Előfordul hagyományos, kültéri pincelejárós, amit érdemes megmutatni, megőrizni.

E szövegmező mellett látható egy kis kutyaól fotója – téglából épített ház, nyeregtetővel, érdekes foltja a településnek.

A füstölők alaprajzi kiterjedésükhöz képest magas, vakolt vagy vakolatlan homlokzatú, általában nyeregtetővel és udvari építmények.

A kutakra jellemző, hogy felépítésük negatív tükrös betonelemből és ha van zárt oldaluk, akkor az sűrűn, de nem szorosan egymásmellé helyezett lécelemből készült. A tetőzet mindig nyeregtető.

Az épített örökség kézzel fogható emlékei építmények, területek. A vallás mindig is fontos embereknek. Bakonytamásiban az evangélikusok voltak többen, az ő templomukrégebbi, de a katolikusoknak is van egy kis templomuk.

A katolikus templom 1942-ben Czapik Gyula püspök által jóváhagyott tervek szerint észak felé az utca elején álló épület az evangélikusokénál kisebb, a fák mögött szabadon áll, és vélhetően előzményt (pannonhalmi apátsági magtár) rejt magában, így kutatása javasolt.

Az 1857-ben nyugati irányban bővített, magasított, és toronnyal kiegészített evangélikus templom a település központjában található, egy kis magassággal is hangsúlyozva centrális szerepét.

A falu népe egy nagy, közös temetőt használ, de mellette, az út másik oldalán az izraelita temető kicsi, kerítéssel körbevett területe is látható.

A nagyobbik temetőben van ravatalozó, harangláb, és több, értékes kriptá, síremlék is, amelyek közül az író, Tatay Sándor és családja sírboltjának fotója a bevezető részben is szerepel.

Bakonytamáán többféle kisebb-nagyobb emlékmű, emléktábla, jelképes fejfa, kereszt található: ez segít az emlékezet őrzésében.

Már látható a képek között a Tatay Sándorra és Weöres Sándorra emlékeztető táblákat, amik a gyülekezeti : falán láthatók, azt a hármastáblát, ami a falu működő lelkészére emlékeztet, IV. Béla méreteiből faragott szobrát, és az 1000 éves Gerencsér településre emlékeztető keresztet, valamint a épület bejáratánál elhelyezett mívés agyagedény, ami a mesterségre és az eltűnt falura hívja fel az a járó figyelmét.

A falu végén található a falualapítás emlékére létrehozott kis pihenőpark, benne az országzászlóval.

A Millennium emlékeztető a szépen faragott bálványfa ami a település központjában a rendelő előtt áll.

Az evangélikus templom előtti emlékoszlop tetején egy turul ül, az I. és II. világháború áldozataira emlékeztet. Az oszlop két oldalán az áldozatok neve olvasható. A másik két oldalon az 1956-os eseményekre és a Trianonban történetekre emlékeztető táblákat helyezett ez az Önkormányzat.

A Tamási nevű települések találkozásánál értekező 2013-ban faragott fa emlékoszlop állított a település, a a Reformáció emlékműve mellett áll.

A történelmi emlékezet megőrzésére született az emlékparkban IV. Béla, másodikként királyunk szobrától nem messze elhelyezett kettős kereszt, a Nagy Magyarországot ábrázoló kis táblával együtt.

A temetők között található egy kis kőből rakott oszlop rajta a tábla „a zsidó és cigány áldozatok emlékére” emelték a roma holokauszt 60. évfordulója alkalmából.

A Reformáció emlékműve a település központjában, az evangélikus templom és az óvoda között áll.

Bakonytamásiban több feszület is látható, melyek mindegyike említésre méltó, egy-egynek külön oldalakat szánunk.

A temetőkereszt egy teljes egészében betonból készült alkotás, 1967-ben Isten dicsőségére emeltette a település római katolikus lakossága.

A római katolikus templom kertjében egy kovácsolt vasból készült kereszt és festett bádoggal Krisztus korpust láthatunk.

A településközépnél, a Gyűrűs-pak mellett található legrégebbi kereszt emlékmű 1895-ből való, Isten nagyobb dicsőségére emelte a római katolikus egyházközösség.

A Bornát-pak (Sokorói-Bakony-partján, Gic felé haladva jobbra bent) egy kis tisztáson áll az a fa feszület, amelyen a kőből készült, erősen kopott korpust láthatjuk. Vélhetően áthelyezett, talán XVIII. századi kő korpusz, ami egy újabb, 20. századi fakereszten kapott helyet.

Jelen kézikönyv 5. oldalán, a települést bemutató fejezet elején keresztet: a régi, már nem létező, de Bakonytamási „előzméi” Gerencsérfalura emlékeztető kereszt ez.

A faluról tudható, hogy a Kárpát-medence első, írásban említett volt, melyet István királyunk adományozott 1018 körül a veszprémi apácakolostornak.

Az egykori falu kiterjedése általunk nem ismert, temetője az és belterületétől délkeleti irányban, a Bakonyszentlászló felé vezet, ma is megtalálható, ezen keresztnél elkanyarodva a dombtetőn fe

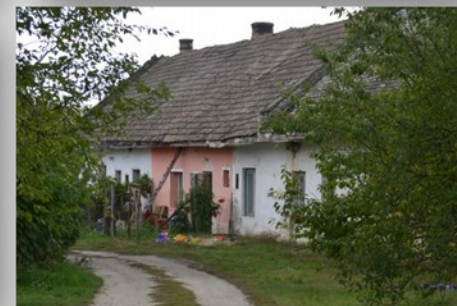
Ott jártunkkor rendezett, a tájképbe illeszkedő kis temetőt találtunk, nem temetkeznek, de a halottakra máig emlékeznek a hozzátartozók virággal, koszorúval.

A temetőkereszt fából készült, rajta fehérre festett, kő korpusz látható. Gondozott jó állapotban levő alkotás a már használaton kívüli kis temetőben.

Az ezeréves kis falu az 1970-es évek óta már nem található meg a térképeken.

Bakonytamásihoz tartozik, de Gichez közelebb van Hathalompusztá. Az Agroprodukt nevű, mezőgazdasággal foglalkozó cég működik itt tehenészettel a Pápai Állami Gazdaság jogutódjaként. A major területén van egy szép magtár („ötven öles pajta”), ami 1899 nyarán épült, és sajnos funkció nélkül áll most. A „cseléd”-szállások 1925-ben épültek, a ma is meglevő kis lakóegységek zömmel lakottak (két épületen ott a monogram is: JIM 1925, Jókay-Ihász Miklósról utalva). A gazdaság körül találhatóak ezek a hosszabb-rövidebb, nyeregvetős épületek, melyek végében két ácsolt vermet is találtunk. A településrészen, a tehenészeti telepen túl, az erdő aljában található az Ihász-Jókay kriptá és körülötte egy kis temető, ami 45 éve még használatban volt. Érdekes kilátogatni oda, senkit ne tartsanak vissza a kötéllel rögzített tehenészeti kapuk.

Az 1869-ben kialakított sírkertbe 1993-ban temettek utoljára, Jókay-Ihász Miklós fiát, Jókay-Ihász Lajost. A település 2002 óta gondozza a területet, és idén, 2017-ben, a reformáció 500. évfordulójára méltó környezetet sikerült kialakítani az itt nyugvóknak. A területen azok XIX-XX századi kripták, temetői hely is található.

iklós
2017-
iz itt

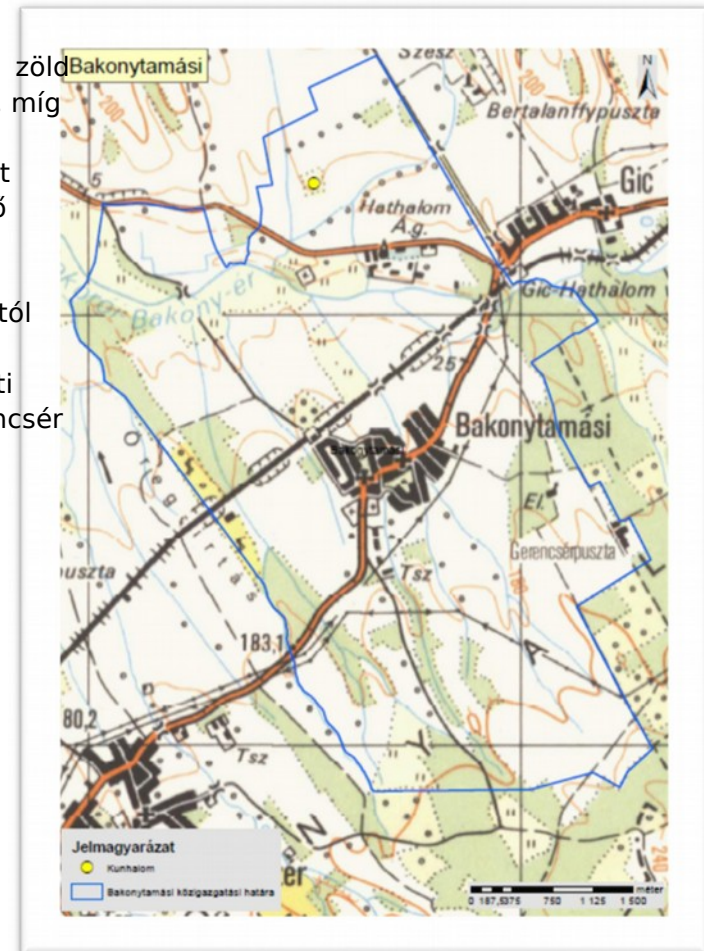

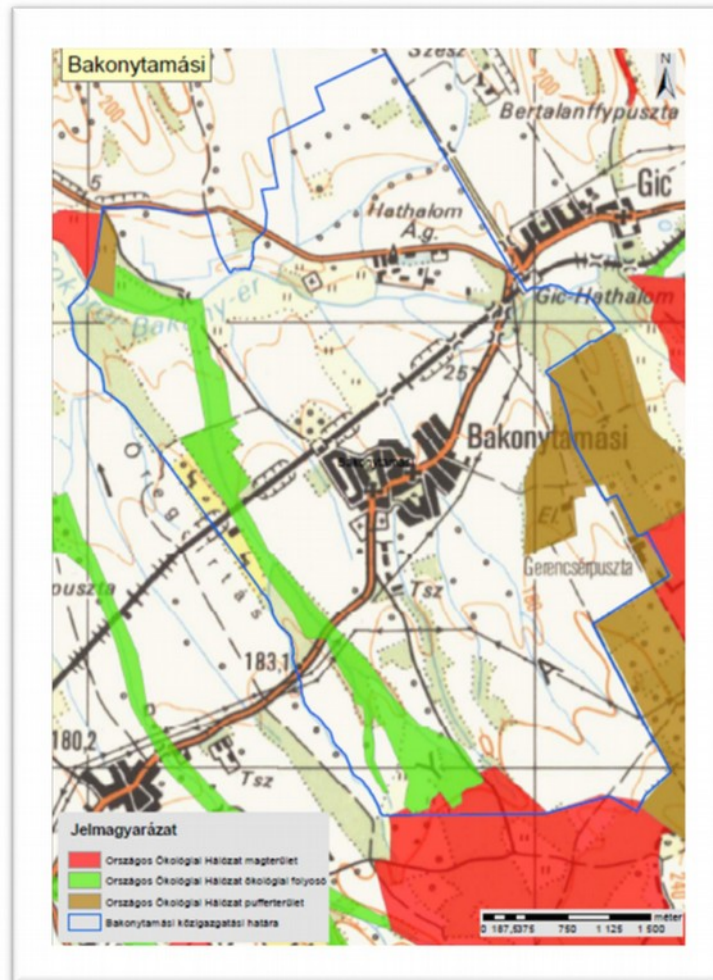
A településen egyedileg sem helyi védett, sem országosan védett műemlék ingatlan nem található. Régészeti érintettség azonban van több ingatlan

A településen természetvédelmi szempontból országos jelentőségű természeti értéként a források és egy kunhalom, országos ökológiai hálózat ökológiai folyosója és pufferterület övezettel érintett terület, valamint tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területként érintett egy-egy különbözőzethetőek meg. Ezeket a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága adatszolgáltatása alapján az alábbiakban láthatjuk.

A két csatolt térképen a zöld háromszögek a forrásokat, míg az egyetlensárga pont a hathalmi védett kunhalmot jelöli. Mindkét védendő objektumtípus csak külterületen fordul elő: a kunhalom Hathalompusztától északra, míg a források a településtől délnyugati irányban, az egykori Gerencsér környékén és attól még délebbre, Pápateszér felé.

A település külterülete az Országos Ökológia Hálózat különböző övezetével is érintkezik, ezeket a bal oldali térképen láthatjuk: a piros a magterület, a zöld az ökológiai folyósót, a barna a puffer-területet jelöl. A település belterületi részei ezek sem érinti.

A jobb oldali ábrázoláson a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek vannak jelölve, csíkos barna színnel, melyek belterületi ingatlanokat nem érintenek.

A táj-érték szempontjából a külterületi részeken a beépítetlenség a meghatározó, ott épületet elhelyezni csak megfelelő takarófasítással lehetséges. Magas, tornyos, antennák elhelyezése nem javasolt. A természeti szempontból védett területek csak a külterületen találhatók, azok a belterületi település nem befolyásolják.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉS-RÉSZEK

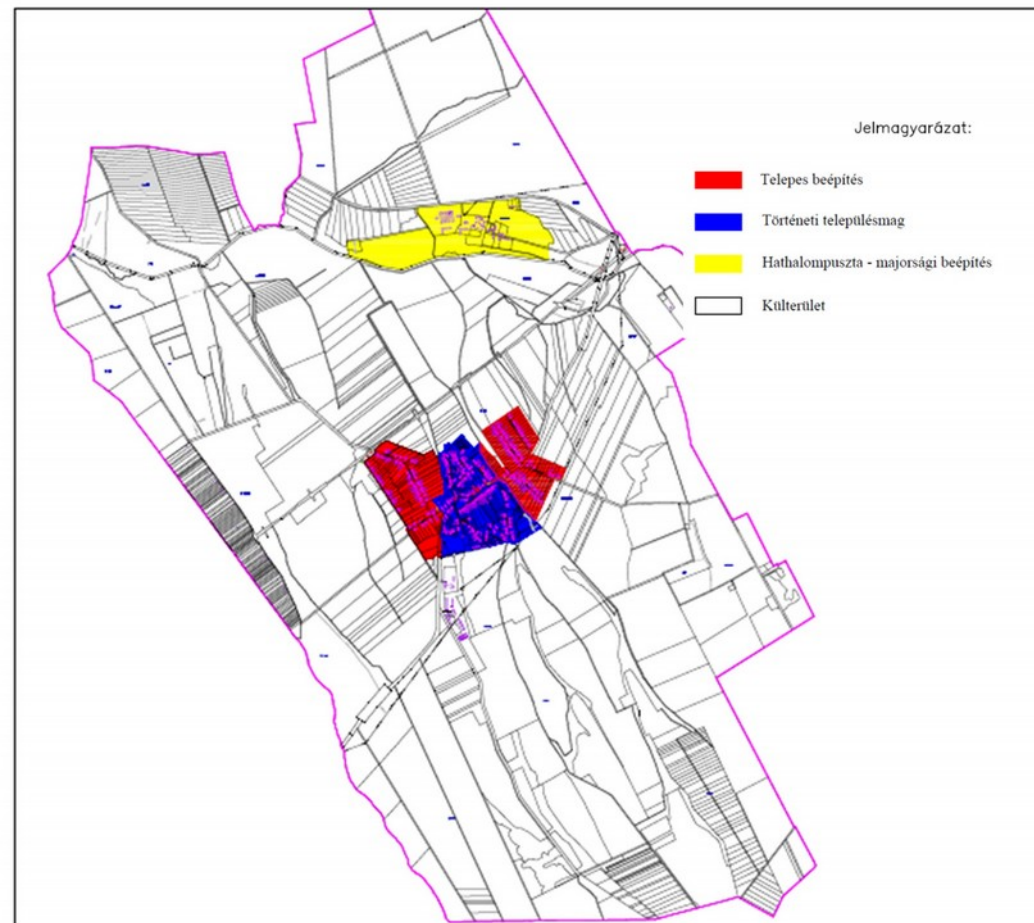
Bakonytamási településbelterületbeépítésforma alapján kétféle karakterre osztható telekforma szempontjából.

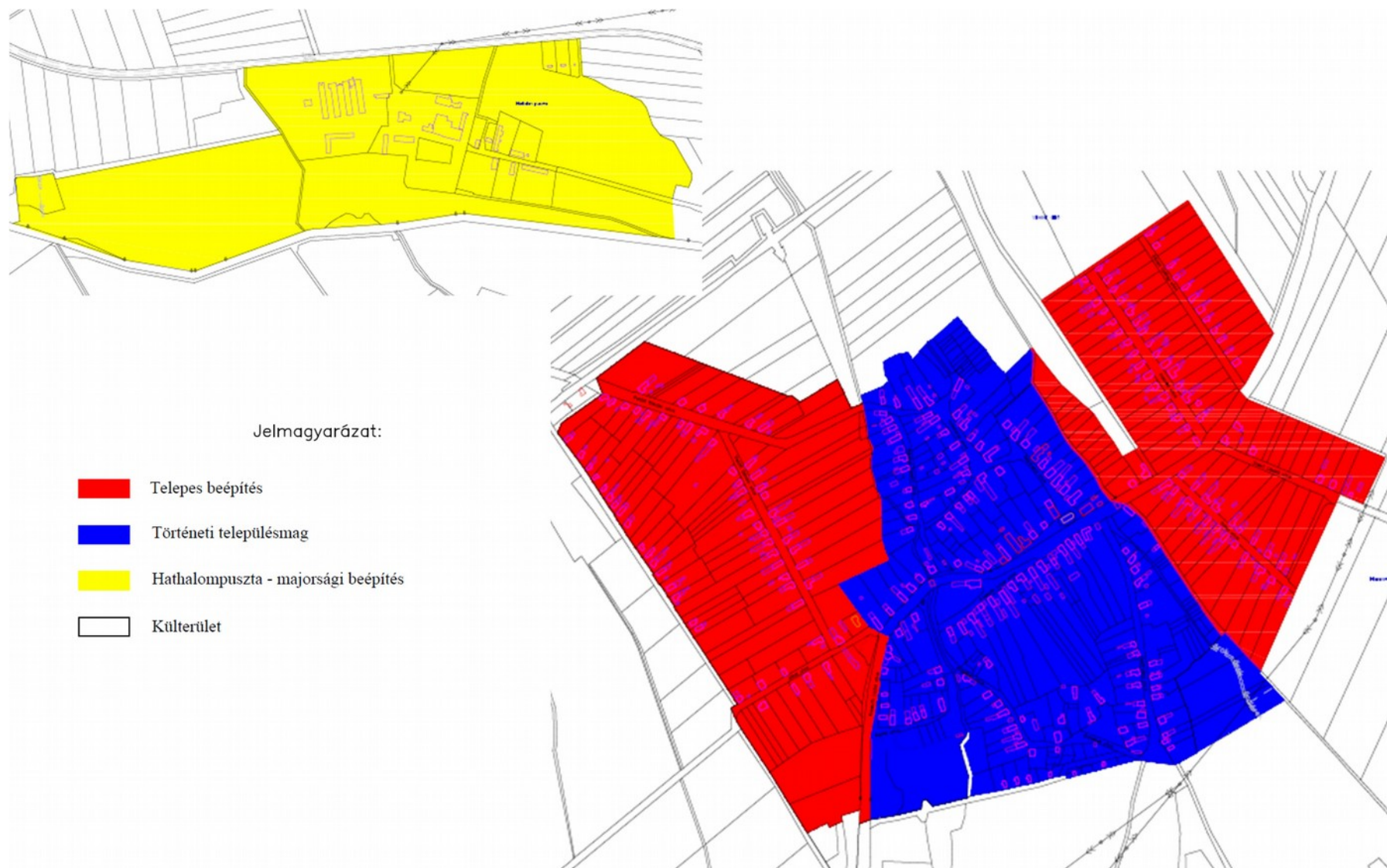
A kék színneljelölt történeti településmagban régi katonai térképekről is azonosítható három nagyobb utca, a Rákóczi és a Széchenyi utcák, valamint a déli oldalról be Árpád utca a halmazos településforma jegyeit viseli. szabálytalan formájúak a Kossuth utca déli oldalán igen hosszú keskeny szalagtelkek, a többi utcában azonban méretű és formájú telkekkel találkozhatunk.

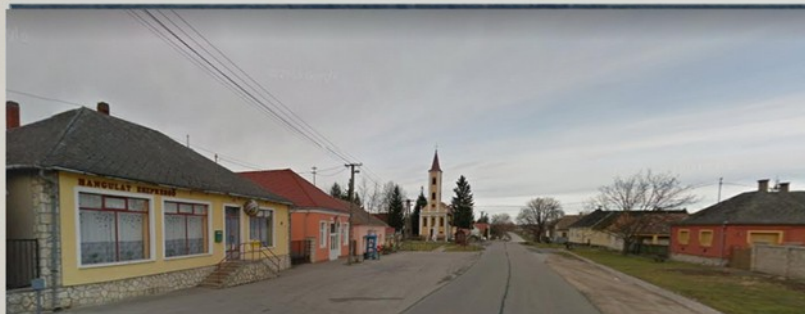
A Batthyány és az Erzsébet utca úgyszintén történeti keletkezésűnek tekinthető hiszen a XIX. század közepén már meglevő utcákról beszélhetünk (lásd a Kézikönyv elején és kataszteri térképeket).

A későbbi, pirossal jelölt és telepekként kialakult utcák e kétoldalas beépítésűek, szabályosabb, hosszabb vagy rövidebb telkekkel: a település keleti oldalán a Dózsa György László utca egyoldalas, a Honvéd és Tatay utca kétc katonás telekosztással. A nyugati oldalon a Petőfi és hasonlóan telepes, szabályosabb, a lehetőségekhez il illetve kétoldali házsorokkal.

Önálló beépítési forma a majorsági, ahol együtt létezik az állattartás, terménytárolás funkciói, egymástól nem e - ezt jelenleg a sárgával jelzett Hathalompuszta területén meg.

Történeti településmag

A házak előtt és mellett az utcafronton jellemzően áttört pálcás kerítés vagy faanyagú deszkakerítés látható. A kapuk sok esetben tömör fémlemez kapuk.

Az utcák járdái betonlapokból kirakottak, a kerítés melletti és az út felőli oldalt sok helyen virágok sora díszíti, ami kellemes színes foltja a településnek minden esetben, mivel ezek a „mini kertsávok” ápoltak, gondozottak.

Balkonytamási legrégebbi településrésze ez, már az első katonai felmérésen is jól követhetőek az utcák vonalai. A telkek a Kossuth utca déli oldalán nagyon hosszúak és keskenyek, míg az északi oldalon sokkal rövidebbek, kevésbé szabályos formájúak. A történeti településmagban találhatók a község középületei: az önkormányzati hivatal, a parókia, az orvosi rendelő, a falugondnokság épülete, az óvoda, léptékével mindegyik illeszkedik a lakóépületek tömegéhez és az utcaképbe is. A település magjának meghatározó eleme az evangélikus templom. A halmazos településforma egyik jegye a kanyargós utcavonal, a másik a különböző formájú és méretű telkek megléte. A házak a telekhatárra, oldalhatáron és az utca vonalában, sokszor enyhén fűrészfogasan vagy kis előkerttel épültek. A házak többsége kontyolt nyeregtetős, utcára merőleges gerinccel. A homlokzatok füles vagy fül nélküli kialakításúak, ezeket az Örökségünk fejezetben láthattuk.

A lakóházak nagyon kevés kivételtől eltekintve földszintesek, a tetőtér beépítés csak a legújabb épületek esetén fordul elő, de ezekből eleve kevés van a településen, a meghatározó század végi, XX. sz. eleji kis tömegű, hosszú házak.

A településmag falusias, lakó övezet, családi házakkal beépítve.

A területet a Kossuth utca középső része, a Rákóczi, a Széchenyi, a Batthyány és Erzsébet, valamint a rövid Árpád utca alkotja.

Telepes beépítés (keleti oldal)

A település keleti oldali telepes része a Dózsa György utca, a Honvéd utca, a Szent László utca és a Tatay utcákat magában foglaló terület.

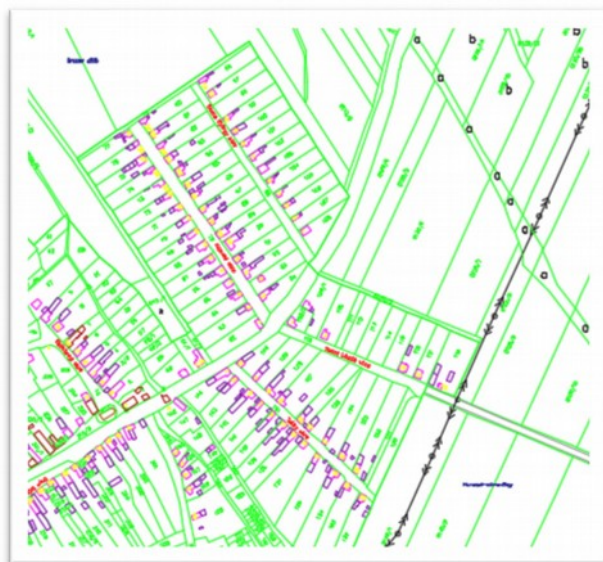
Az épületek karaktkerükben különböznek a történeti településközpontban található épületektől. Bár ezek újabb utcák, kialakulásukkor a meglevő utcákban levő épületekhez igazodtak, azokhoz alkalmazkodtak, nem következett be a terjeszkedés, bővülés során a karakterváltozás.

Különbözőség mindösszesen telkek formájában, és azok mértani szabályosságában van.

Klasszikus, falusias, családi házas lakóövezet ez is, csak a telekforma kicsit más, mint a történeti magban.

A terület utcáira a nagyon szabályos, téglalap alakú telkek jellemzők. A házak zömmel kontyolt nyeregtetősek, utcára merőleges gerinccel, ahogy a település másik utcáiban is, így biztosítva az egységes faluképet.

Látható, hogy a település keleti végén található szabályos utcák építészeti szempontból szinte semmiben nem különböznek a település magjában található háztól.

Telepes beépítés (nyugati oldal)

E településrészen található az egykor szebb napokat látott vasútállomás is.

A település ezen részének lakóépületei semmiben nem különböznek a történeti rész vagy akár a keleti oldali telepes rész házeitól: kontyolt nyeregtetűs, az utcára néző egy- vagy két forduló hosszú, vagy hajlított házak.

Minden utca szépen aszfaltozott, tiszta, rendezett.

A telepes övezetbe sorolható terület egy karakter a keleti oldali hasonló területtel, annyi különbséggel, hogy a település határában van egy kis üzem.

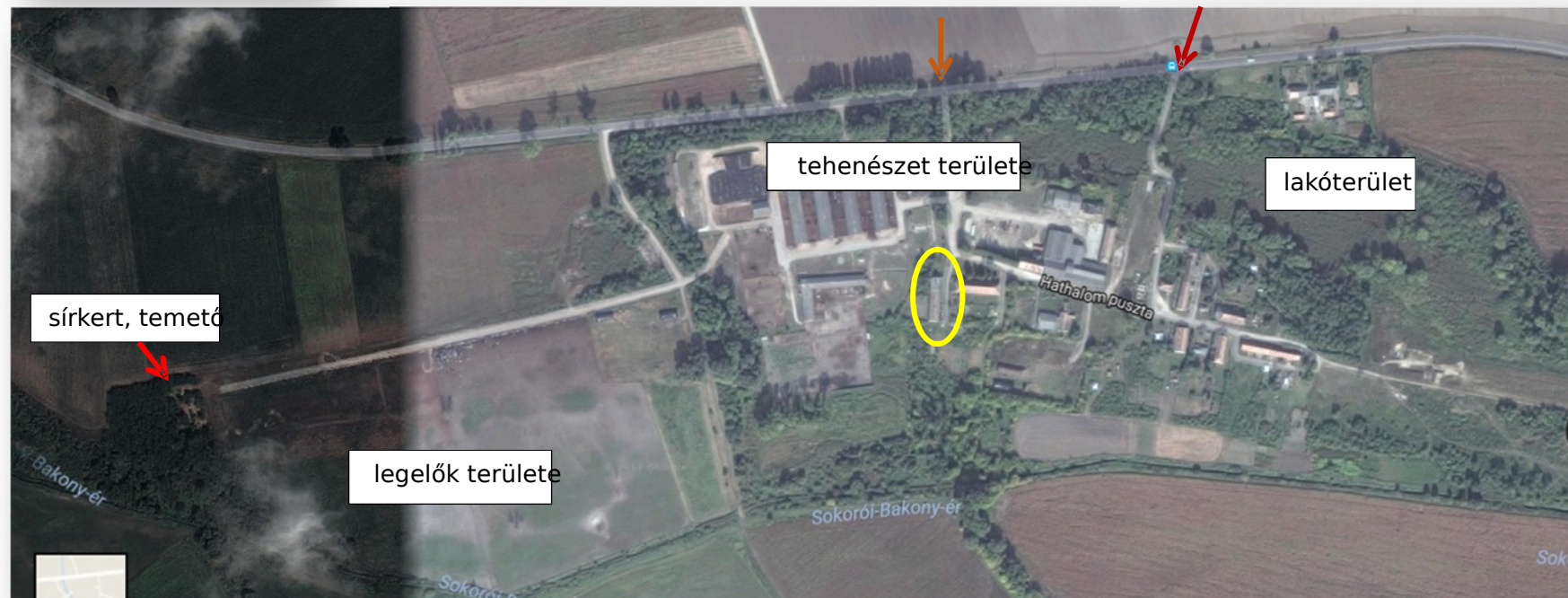

Hathalompuszta területén háromfajta használat a jellemző, ezek nyugatról kelet felé haladva a temető és sírkert, középen a tehenészet és a volt állami gazdaság mezőgazdasági területe, majd pedig a falusias lakókörnyezet. Néhány kicsi, kétlakásos épület az út mellett áll, a többi halmazosan a major területén, beljebb. Az út körüljárás, a bekötőútja van a tehenészetnek és a lakóterületnek is.

Hathalompuszta – majorsági beépítés

A területet az Örökségünk fejezetben képekkel már ismertettük. A lakóépületek hosszú téglány alakú, több kicsi lakást tartalmaznak, változó műszaki állapotban. A tehenészet épületei között magtár építészeti értéket képvisel, megőrzését javasoljuk. A tehenészet területe egymáshoz folyik, a sárgával jelölt lakóépület és a tehenészet területe között gyakorlatilag nincs kerítés sem, csak kerítettek, ahol állattartás is folyik.

A külterületek

A település és külterületét nem csak a már bemutatott Hathalompuszta képezi, hanem rétek, szántók, legelők, erdők, zártkertek is, ahol jellemzően növénytermesztés folyik, de van egy üzemi terület is a Pápa felé vezető út mellett. Jelen körülmények között a készítésekor idején a település nem rendelkezik érvényes és elfogadott rendezési tervvel. Ezen területeken bár nem javasolt építmények építése, de lehet épületet elhelyezni, a táji, természeti értékekhez való illeszkedéssel, természetes anyagok használatával, irányítottan. A funkció és a létesítendő épület bevezetett technológia indokoltnál nem nagyobb méretű megvalósítását. A funkció és a létesítendő épület bevezetett technológia meghatározhatja az épület külső jegyeit (pl. terménytároló épületet nem szükséges családi ház formára tervezni). A létesítmények esetén azok homlokzatainak fásítással, növényesítéssel való takarása indokolt lehet a természeti környezet megőrzése szempontjából. Antenna, magas oszlop elhelyezése a tájkép védelme miatt nem javasolt.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ebben a fejezetben Bakonytamási építészeti értékein keresztül mutatjuk meg, hogy egy esetleges építkezés esetében tervezésközben azotúl, hogy illeszkedünk környezetünkhöz, mire szükséges figyelni annak érdekében, hogy ez az építészeti örökségében páratlanul gazdag kis falu bb egységesen megőrződhessék az utókorszámarés hogy a fejlődés pozitív változásokat hoz a meglevő értékek pusztítását.

Nem szeretnénk állást foglalni valamely megoldás mellett vagy ellen sem, mindösszesen általános karaktereket mutatjuk be, a könnyebb illeszkedés biztosítása érdekében. Ajánlásaink hatályos terv hiányában a teljes településre vonatkoztak is, mert az egyes karakterek között jelzés nincs.

Tetőhajlásszög, tetőforma

A településen a konty nélküli vagy kontyos, utcára merőleges gerincű nyeregtetőszerű vagy fül nélküli homlokzatos házak vannak jellemző több hosszú házak téglány, a hajlított házak L alaprajz fordul, hogy az előszoba a hosszú házon kívül épül aprajz T alakúvá válik.

A tetők hajlásszöge minden esetben 40° van, így sem a nagy meredekségű mediterrán típusú, lapos hajlásszögű tetők megjelenése nem kívánatos, a tagolt tetők sem illeszkednek a hagyományos utcaképhez.

Épületmagasság

A településen nagyon kevés (szabályt erősítő) kivétellel, de csak földszintes épületek találhatók. Ennek célszerűen így is kell maradnia, a jellemzően alacsony házak közt emeletes házak megjelenése nem kívánatos.

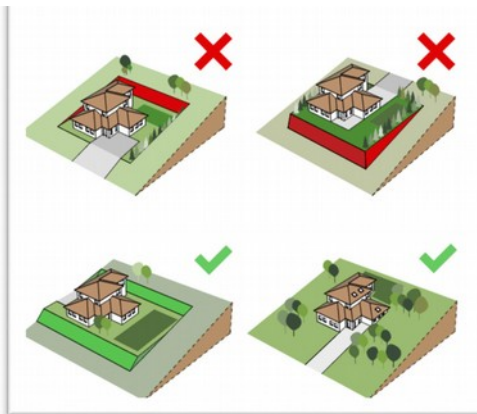
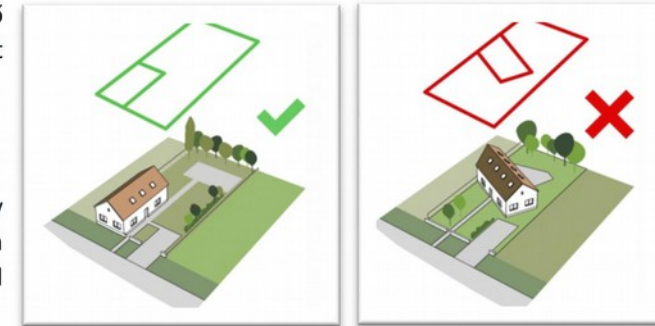
Bővítés lehetősége

A településen a keskeny, vagy a hák a jellemzők. Bővítésük a telken hátrafelé, a meglévő épület mögött, azzal azonos vagy készsésségben teljes mértékben elfogadható. Nem javasolt a bővítésnek a telken keresztben mege.

A telepítés módja

A házak jelenleg az utcafronton telekhatáron vagy fűrészfogasan helyezkednek el, vagy keskeny előkerttel, picit visszahúzva a kerítés ékhatár vonalától. Nem javasolt ebben a településképpen az előkertes házak közé utcafrontra ény nem javasolt az utcafrontiak közé egy nagy előkerttel vagy keresztbe fordítva tervezett kialakítani.

A helyenként lankás terepadottságokra figyelve nem javasoljuk a házak teljes bevágását vagy kiemelését síkból (előbbi esetben vízelvezetés, utóbbinál magassági gondok adódhatnak, zavaró lehet az utcaképben elfoglalt helye a túl magas háznak). Ezért a részben kiemelt vagy besüllyesztett épület kialakítása támogatható.

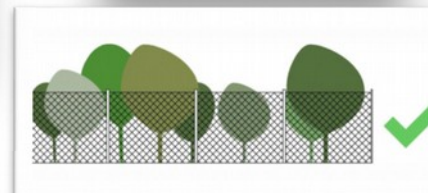
A színek alkalmazása

Bakonytamászíneste településen jelenleg is vannak élénk, telt színű épületeik, tetőik. Ettől függetlenül többségben vannak a vispasztellszínű épületek így ezt javasoljuk kerülve a hagyományostól nagyon elértő színek alkalmazását (pl. zöld vagy kék fémlemez színű homlokzatok).

Kerítések, térfalak

Jelenleg is többféle kerítéssel találkozhatunk. Az utcáfrontra esetében gyakoribb a tömör, épített, téglafalaskerítés, vagy élő sövénykerítés, de van pálcás is. Azoknál az épületeknél, ahol az utcáfronton állnak, a kerítés szinte mindig áttört, pálcás kialakítású (deszka, palló), vagy fém. A kerítés lábazata szilárd, kő, beton anyagú.

Mivel a településen szinte mindenféle kerítés előfordul, mégsem érezhető ezek miatt disszonancia, nem tennénk javaslatot konkrét kerülendő típusra, inkább azt mondjuk, hogy a kerítés igazodjon a szomszédokéhoz, ha azok áttörték, akkor az új is legyen az, ha tömörek, az új legyen tömör, vagy legalábbis kevésbé áttört. Nem javasoljuk, előkert beépítésnél teljesen tömör kerítésfal kialakítását.

Kapuk

A kapuk jellemzően áttört fémpálcások, tömör fémlapból készültek vagy faanyagúak, deszkából kialakított szerkezetek.

A fém kerítések és kapuk esetében a kapuoszlopokból rakottak, vagy téglából falazottak és vakolva vannak.

A léckerítések minden eleme fából készült.

A pallókból készített kapuk nehezkesebbek, így azok kapuoszlópa már falazott szerkezetű, ide nem elegendő a karcsú faoszlop, ahogy a fenti fotón láthatjuk a léckapu esetében.

Erkélyek, tornácok

A településen nagyon kevés az erkély, ezeket inkább újabb, az 1970-es, 80-as évek óta készült házakon látni a tetőtérbeépítés „tartozékaként”. A tornácok a hagyományos hosszú házak oldalhomlokzatán helyenként jól látható, érzékelhető szerkezetek, sok esetben azonban utólag már beépítésre kerültek.

Ajtók, ablakok

Néhány egészen szép, XIX.-XX. sz. fordulóján készült asztalosszerkezet megvan még, ezeket is mutatjuk itt. A nagy többség azonban cserélt ablak vagy ajtó, de a forma, a méret és az arány még történeti, így megőrzésüket javasoljuk.

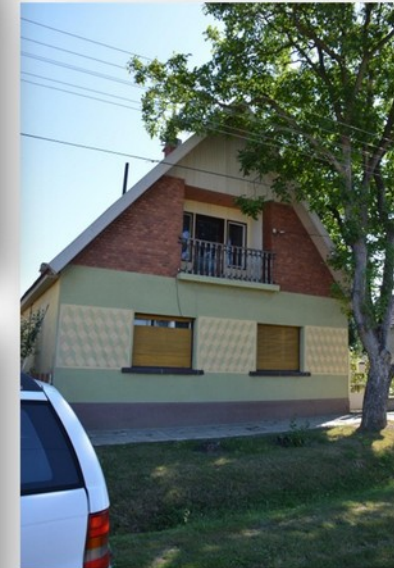

Homlokzatképzés

Jellemzően vakolat felületekkel találkozunk Bakonytamási házainak homlokzatán, nyers (látszó) téglát vagy kő felület szinte nincs is, csak utólagos hozzáépítéseknél, mint a képen látható tetőtér-beépítésnél is, mely egyben példa a XX. századi vakolatdíszítésre is a földszinti zónában.

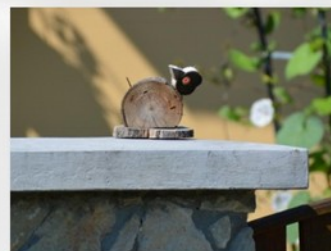
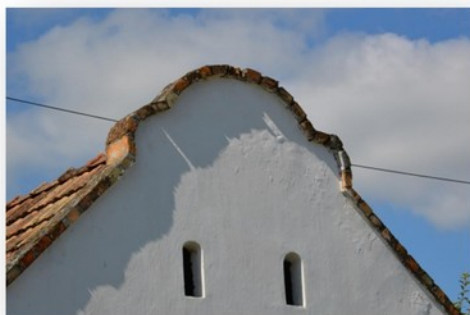
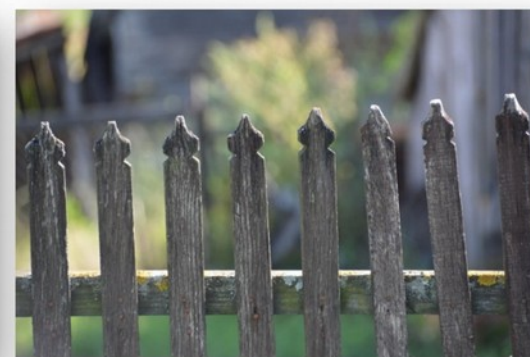
A régi, XIX. század, századfordulós vakolatarchitektúra már csak mutatóban található meg, itt felvillantunk egy-egy képet ezekről a XX. sz. elejéből.

A legtöbb vakolt felület azonban múlt századi, amelyekre díszítés jellemzően falsíkban az ablakok sávjába került és kiugró tagozatként az eresz alatti párkányokban jelenik meg.

Részletek

Az Örökségünk fejezetben külön lapon mutattuk be fotók segítségével a telken belül található fontos kis építményeket, melléképületeket, kutakat, górékat, még egy apró kis kutyaólat is. Itt most egyéb, olyan részletek is láthatók, mint díszítmények, jellemzően a kapuk, bejáratok közelében vagy éppen a homlokzaton.

MAI PÉLDÁK

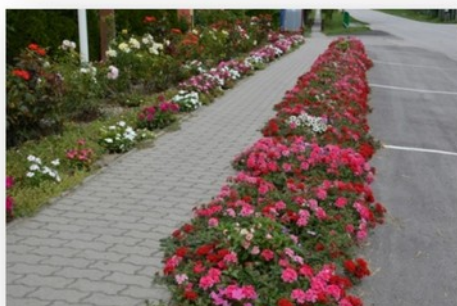
Bakonytamásiban viszonylag kevés az újnak mondott (25-30 éves, v. épület. A lakosság száma fogyóban van, az egykor volt legnagyobb felénél tart most a település, és sajnos egyre több az üres épület is. azoknak az újabb építésű házaknak amelyek arányaikkalleszkednek a megmaradt épületállományhoz és a falu hangulatához.

UTCÁK, TEREK, PARKOK

Bakonytamás utcái tiszták, rendezettek, hangulatosak. A településközpont virágokkal különösen díszített, de a többi utcában is találunk nagyon dekoratív díszítőelemeket.

Az óvodamögött játszótér a filagóriával kicsiknek és nagyoknak egyaránt nyújt kellemes kikapcsolódást. A település szélén található emlékpark szintén nagyon szépen rendben tartott, hangulatos elem.

A település virágosításánövényesítésés szépen halad, az eredményekmagukértbeszélnekés biztatóakFontoskiemelni azonban azt is, hogy a faluközpontbajelenlegláthatónagy aszfaltfelületekés célszerűbb lenne fákkal, bokrokkal, virágágyásokkal oldani, tagolni.

Ezek a szépen gondozott felületek a köztér a közterületiében tudatosan tervezett, kertépítészeti elemekkel gazdagított tájban, míg a magánterületek (udvarok) esetén jellemzően a kapcsolódás és a növénytermesztés helyszínei.

A fák jelenlétének fontossága nem kérdés: árnyékolásuk révén a csapadékvíz elvezetésben is aktívan részt vesznek.

Az utcákban a járda és az úttest között kialakított zöld sávokban különböző gyümölcsfák is megjelennek: almafa, őrtefa, diófa. Az Erzsébet utca történetileg kialakult teresec teresedésében lyuk gesztenyefa látható.

Fontos a tájképvédelem érdekében is, hogy a közterületeken megjelenő villamos kapcsolószekrények, trafók takartan helyezkedjenek el, körülöttük ezért növényesítés javasolt.

REKLÁMTÁBLÁK, SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

A településre érkezve láthatjuk az üdvözlő táblát mindkét faluvégén, ízléses fahatárokban. A központban, szintén fahatárokban elhelyezve információs tábla látható, rövid települési térképpel és fotókkal.

A Kossuth utca keresztülse a települést, a központi részen található a Kossuth Csárda. Itt a kötelező dohánybolt, konzol neonfényű cégér és egy sörgár homlokzati reklámtáblája is látható.

Bakonytamási nem önkormányzat, hanem a központi részen a reklámok és a különböző hirdetések így feliratozták a központi részen a homlokzatokat. Még a temető kerítésén sincsenek a szokásos temetkezési hirdetések, csak a temető térkép.

Az önkormányzat épületein csak egyszerű homlokzati feliratok láthatóak.

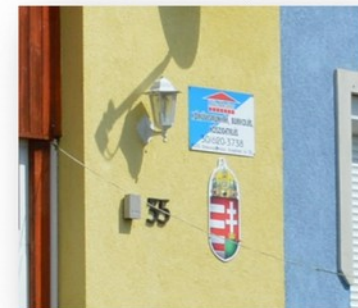
A hosszútávú cél az, hogy lehetőség szerint a homlokzatokon jövőben ne jelenjen meg sem futófény, sem neonfény, ezek nem illeszkednek a település értékeihez.

Bakonytamási területén nem javasolt nagyméretű trafóépítmények, antennák elhelyezése sem, a településképe és a természeti környezet harmóniájának megőrzése érdekében.

Magáncég hirdetésével egy helyen találkoztunk a helyi kőművesírtá ki a házának homlokzatára foglalkozását. Ez az egyik ilyen vállalkozói, lakossági hirdetés a faluban. Kevés van belőlük, ami faluképi szempontjából mindenképpen előnyös.

Fő fontos megjegyezni, hogy a cégér és a cégfelirat nem minősül reklámnak. A jogszabály által meghatározott reklám tájképvédelmi szempontból védett területeken nem helyezhető el.

IMPRESSZUM

BAKONYTAMÁSI ÖNKORMÁNYZATA

web: www.bakonytamasi.hu

e-mail: bakonytamasi@globonet.hu

Postacím: 8555 Bakonytamási, Széchenyi u. 1.

Telefon: +36-89-352-255

Polgármester: Németh Károly

SZERKESZTETTE: Aqua-Mont Mérnökiroda Kft. (Erős Erika)

SZÖVEG: Bakonytamási Önkormányzat (Köszöntő: Németh Károly polgármester), Németh Tibor és Erős Erika

FOTÓ: Bakonytamási Önkormányzat, M. Fábián Edit és Erős Erika

GRAFIKAI TERVEZÉS: Aqua-Mont Mérnökiroda Kft. (Greguss András)

Bakonytamási, 2017.

